

Gevolgen van corona voor socialisatie van mbo-studenten

De inspectie heeft in het mbo verschillende onderzoeken gedaan naar de gevolgen van corona. Allereerst het **basisonderzoek** naar de gevolgen van de coronacrisis voor de studenten en het onderwijs in het algemeen. Daarnaast is bij een deel van die opleidingen een verdiepend onderzoek uitgevoerd naar de gevolgen voor de socialisatie van de studenten. Het onderzoek werd uitgevoerd onder studenten en onderwijsteams (docenten en teamleiders) van 28 opleidingen in de Beroepsopleidende Leerweg (BOL) aan bekostigde instellingen in de periode april tot juni 2021. Het thema socialisatie is verdiept aan de hand van vier onderwerpen: het welbevinden, de maatschappelijke ontwikkeling, de sociale ontwikkeling en de persoonsvorming van studenten. Bij elk onderwerp staat een hyperlink naar een onderbouwende tekst op onze website.

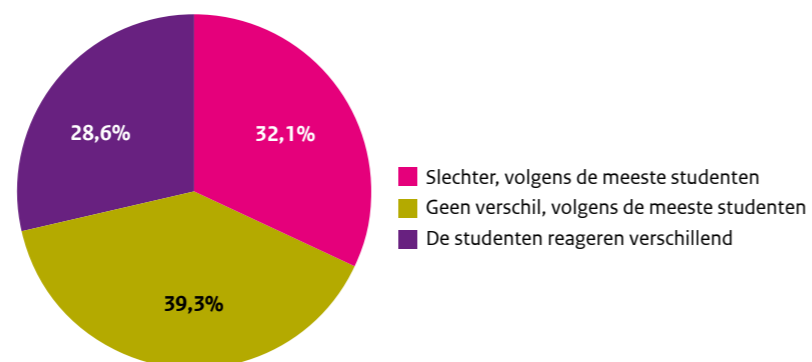
Studenten voelen zich slechter

Tijdens de coronacrisis ging het slechter met studenten dan daarvoor in mentaal, sociaal en fysiek opzicht. Alhoewel het met een deel van de studenten uit het onderzoek even goed ging als voor de coronacrisis, ging het met een aanzienlijk deel van de studenten slechter. Volgens de onderwijsteams kwam dit door een gebrek aan sociale contacten en het gemis van school en structuur. Studenten konden hiervoor extra hulp of ondersteuning van school krijgen; ze mochten bijvoorbeeld vaker naar school komen, hadden meer individuele gesprekken met de mentor of werden verwezen naar gespecialiseerde zorg. Studenten waardeerden deze mogelijkheden, maar gaven in het onderzoek ook voorstellen voor verbetering. Zo zouden ze willen dat docenten vaker aan hen vragen hoe het echt met hen gaat en hen eerder hulp aan

zouden bieden, zodat ze daar niet zelf om hoeven te vragen. Naar school kunnen komen helpt ook voor het welbevinden

van alle studenten, zeiden ze, en niet alleen voor de studenten die om hulp vragen. [Lees meer](#)

Vraag aan studenten: hoe gaat het met jou, in vergelijking met vóór corona?

Figuur 1. Gebaseerd op 28 gesprekken met gemiddeld 5 studenten. 'De studenten reageren verschillend' houdt in dat de studenten niet in meerderheid aangaven dat het beter, slechter of even goed met hen ging.

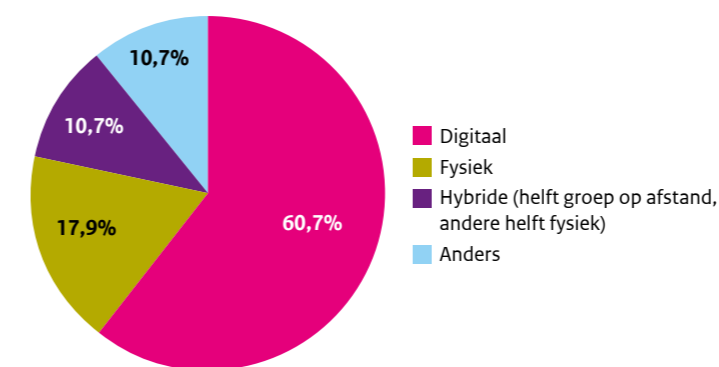
Gevoelige onderwerpen niet in de online les

Gevoelige onderwerpen, zoals coronascepsis, seksualiteit en geestelijke gezondheid, werden tijdens de

coronacrisis op school minder besproken. Dat kwam doordat de lessen burgerschap voornamelijk online plaatsvonden, met

de beperkingen van dien. Zo was er digitaal een gebrek aan interactie: het bleek veel ingewikkelder om een dialoog of groepsgebrek van de grond te krijgen. Daarnaast misten docenten online een deel van de non-verbale communicatie van studenten. Op ongeveer de helft van de bezochte opleidingen werd wel gesproken over minder gevoelige actualiteiten, zoals de verkiezingen en coronamaatregelen. Toch bleek het tijdens de coronacrisis lastiger om de studenten te stimuleren in hun maatschappelijke ontwikkeling en in het leren deelnemen aan de maatschappij in verschillende rollen, zoals burger en consument. Volgens onderwijsteams is juist hierbij namelijk belangrijk dat er gesprekken worden gevoerd, ook over gevoelige onderwerpen. [Lees meer](#)

Vraag aan docenten burgerschap: hoe vinden de burgerschapslessen vooral plaats?

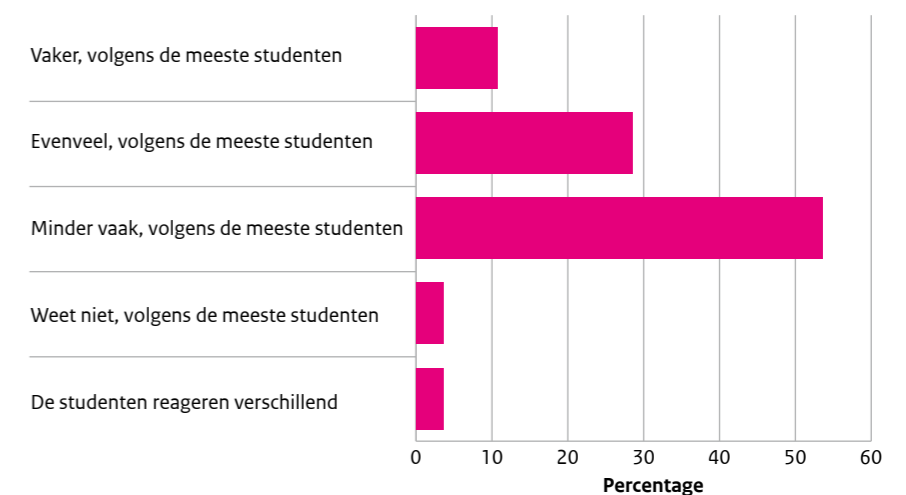

Figuur 2. Gebaseerd op 28 gesprekken met gemiddeld 5 gesprekspartners (docenten en teamleider).

Minder samenwerken, meer eigen initiatief

Twee derde van de studenten gaf aan dat ze minder contact met klasgenoten hadden in vergelijking met voor corona. Een groot deel van de studenten noemde naast social media de school nog steeds de voornaamste ontmoetingsplek. De docenten vertelden dat het gebrek aan ontmoeting tot gevolg had dat sociale vaardigheden zoals feedback geven en samenwerken minder werden ontwikkeld. Dit sluit aan bij het beeld van de studenten over samenwerken: ruim de helft gaf aan dat ze minder samenwerkten dan voor corona. Hierdoor konden ze minder van elkaar leren en spraken ze ook minder klasgenoten buiten hun eigen vriendenkring. Daarnaast gaf een derde van de studenten aan dat ze minder feedback op hun gedrag kregen van docenten, waardoor studenten minder leerden van mogelijk ongewenst gedrag. Andere, niet per se sociale, vaardigheden werden volgens docenten juist beter

Vraag aan studenten: werk je nu vaker, minder vaak of evenveel samen met klasgenoten in vergelijking met vóór corona?

Figuur 3. Gebaseerd op 28 gesprekken met gemiddeld 5 studenten.

ontwikkeld, zoals meer initiatief nemen en doorzettingsvermogen. [Lees meer](#)

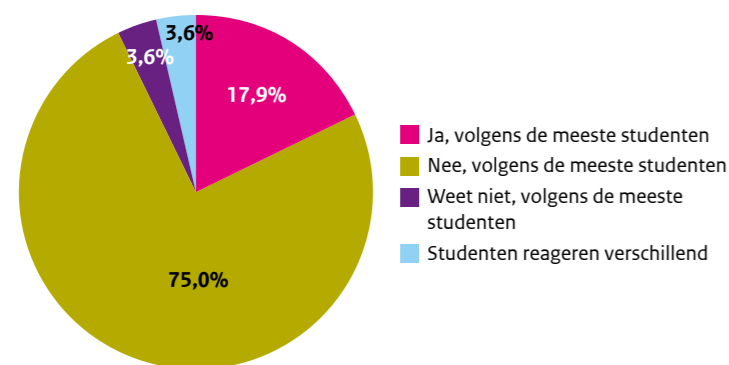
Inzet om negatieve effecten te beperken

Onderwijsteams hebben verschillende dingen gedaan om negatieve gevolgen van de coronacrisis op de sociale ontwikkeling van studenten zo veel mogelijk te beperken. Alhoewel studenten aangaven dat ze minder samenwerkten, benoemde ongeveer

een derde van de teams juist dat ze studenten veel in kleine, vaste groepjes lieten werken om zo te werken aan de teamvorming en groepsdynamiek. Verder voerden docenten in de klas of tijdens de individuele contactmomenten gesprekken in het kader van de sociale

ontwikkeling, bijvoorbeeld over de consequenties van gedrag. Tot slot lieten teams studenten waar mogelijk naar school komen, omdat studenten hun sociale vaardigheden daar beter kunnen ontwikkelen. Bij het merendeel van de opleidingen in het onderzoek werden volgens de studenten verder geen activiteiten georganiseerd om elkaar te ontmoeten, los van naar school komen. Als dit wel gebeurde, was dit voornamelijk buiten de schoolomgeving. Studenten vonden het jammer dat er weinig activiteiten werden georganiseerd, maar hadden er ook begrip voor dat er niet meer mogelijk was. [Lees meer](#)

Vraag aan studenten: organiseert school extra activiteiten zodat jullie contact met elkaar kunnen hebben?

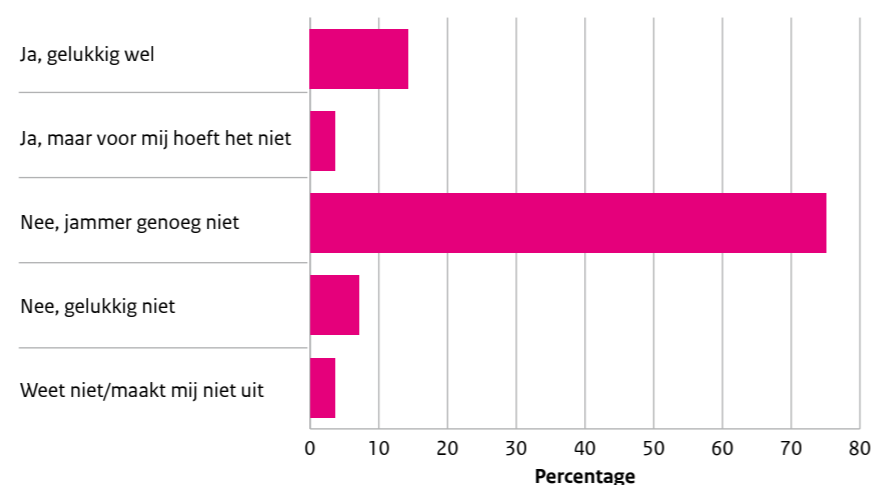

Figuur 4. Gebaseerd op 28 gesprekken met gemiddeld 5 studenten.

Online excursies kunnen echte ervaring niet vervangen

Onder normale omstandigheden organiseren veel opleidingen activiteiten in het kader van de persoonlijke ontwikkeling en de loopbaanoriëntatie, om studenten kennis te laten maken met de wereld buiten school en met de beroepspraktijk. Bij het grootste deel van de opleidingen was dit tijdens de coronacrisis niet het geval. Studenten noemden vaak dat ze het jammer vonden dat er bijvoorbeeld geen gastsprekers kwamen en dat excursies niet doorgingen. Soms boden opleidingen wel alternatieven aan, zoals online bedrijfsbezoeken, online gastlessen of online museumbezoek. Dit sprak studenten echter veel minder aan dan de vervallen activiteiten, voornamelijk omdat er al zo veel online plaatsvond. [Lees meer](#)

Vraag aan studenten: vóór corona organiseerden veel scholen activiteiten om iets van de wereld buiten school te zien, zoals excursies, gastsprekers en opdrachten buiten school. Gebeurt dat nu nog?

Figuur 5. Gebaseerd op 28 gesprekken met gemiddeld 5 studenten.

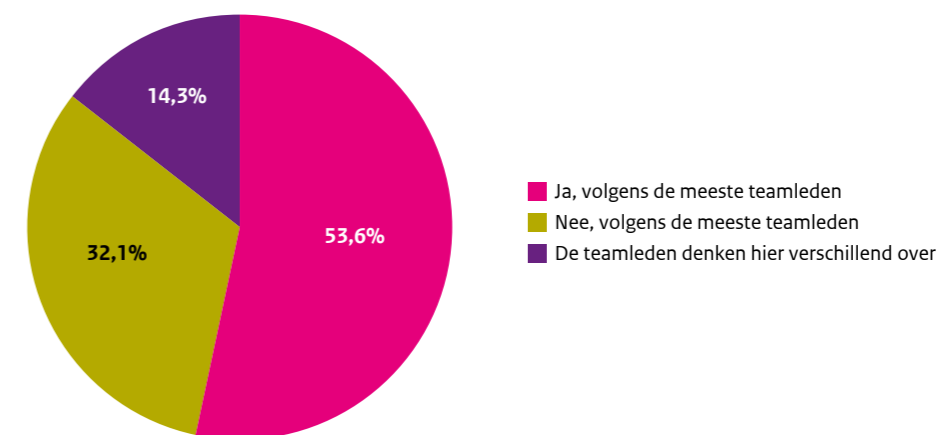
Zorgen om de socialisatie

Bestuurders hadden in eerder onderzoek al aangegeven dat de buitenwacht het vooral had over leerachterstanden - de kwalificatiefunctie - maar dat zij zich meer zorgen maakten over de socialisatiefunctie. Ruim de helft van de onderwijsteams zei die zorgen van bestuurders over de socialisatie te herkennen. De socialisatiefunctie was daarom in veel instellingen een onderwerp

van gesprek. Volgens driekwart van de teamleiders betekende dat echter niet dat het bestuur ook meer of andere uitgangspunten gaf rondom socialisatie. Eventueel meegegeven uitgangspunten hadden voornamelijk betrekking op zorg en begeleiding: maak die zo goed mogelijk toegankelijk voor studenten. Tot slot, teamleiders zouden extra middelen willen besteden om de negatieve

gevolgen van de coronacrisis tegen te gaan, vooral aan de zorgcapaciteit, aan veranderingen in het onderwijs - zoals kleinere klassen - en aan extra activiteiten voor studenten.

Vraag aan het onderwijsteam: eerder uitten bestuurders hun zorgen over de socialisatiefunctie tijdens de coronacrisis. Herkennen jullie deze zorgen?

Figuur 6. Gebaseerd op 28 gesprekken met gemiddeld 5 gesprekspartners (docenten en teamleider). Volledige vraag: Eerder uitten bestuurders hun zorgen over de socialisatiefunctie, terwijl de buitenwacht het vooral had over leerachterstanden, de kwalificatiefunctie. Herkennen jullie deze zorgen?

Colofon

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden vanaf de website van de Inspectie van het Onderwijs.

www.onderwijsinspectie.nl

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

© Inspectie van het Onderwijs | November 2021